

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Europeisk strategi för ett bättre internet för barn"

COM(2012) 196 final

(2012/C 351/15)

Föredragande: **Antonio LONGO**

Den 2 maj 2012 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

"Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: Europeisk strategi för ett bättre internet för barn"

COM(2012) 196 final.

Facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 6 september 2012.

Vid sin 483:e plenarsession den 18–19 september 2012 (sammanträdet den 18 september) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 134 röster för, 1 röst emot och 7 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) noterar att det meddelande som behandlas här syftar till att genomföra ett av åtagandena i EU-agendan för barns rättigheter (åtgärd 9), nämligen att inom ramen för en positiv vision av internet stärka de förebyggande insatserna och stärka barnens ställning och deltagande "så att internet blir något som barn kan utnyttja för att få tillgång till kunskaper, kommunicera, utveckla sina färdigheter och förbättra sina utsikter till arbete och anställbarhet" ⁽¹⁾.

1.2 En viktig aspekt av meddelandet rör åtagandet att ta fram ny spetskompetens i fråga om säkerhet, innehållets kvalitet och nya tillämpningar. Detta är viktigt eftersom den europeiska marknaden inte är stor nog för att locka tillräckliga investeringar.

1.3 I meddelandet skisseras en övergripande strategi där alla uppmanas engagera sig i detta "nya ekosystem" som kommer att vara grundläggande under de kommande årtiondena, och det bör därför beaktas.

1.4 Kommittén vill dock också framföra kritik och peka på brister, och uppmanar i det sammanhanget kommissionen att ompröva vissa val och att komplettera strategin med nya förslag.

Först och främst känner vi en grundläggande tveksamhet till den allmänna inriktningen i meddelandet, som tycks mer

fokuserat på företagens tillväxt än på att skapa ett bättre internet för barn där de är så trygga som möjligt.

1.5 Vi är övertygade om att det framför allt är nödvändigt att fastställa en **sammanhängande ram för skydd av och garantier för minderåriga**, dvs. riktlinjer för alla berörda aktörer. I detta avseende är meddelandet inte tillräckligt konkret och detaljerat.

1.6 En annan tveksamhet rör **effektiviteten i självregleringen**. Kommittén är helt övertygad om att man när det gäller **de viktigaste frågorna**, som skydd av personuppgifter, respekten för privatlivet och kampen mot barnpornografi, måste ha **detaljerade och strikta regler**, med adekvata påföljder, inbegripet möjligheter att stänga ner webbplatser omedelbart och återkalla tillstånd.

1.7 **Onlinereklam** bör ägnas särskild uppmärksamhet ⁽²⁾. Kommissionen själv erkänner barnens utsatthet, men gör bara allmänna åtaganden. Kommittén anser att denna strategi är oklar och otillräcklig, och efterlyser mer detaljerade och tvingande krav för alla aktörer inom branschen.

1.8 Kommittén konstaterar dessutom att det helt saknas hänvisningar till **reklam för livsmedelsprodukter**, en aspekt som är mycket viktig mot bakgrund av problemen med fetma och ätstörningar. Kommittén hoppas att kommissionen kommer att leva upp till sina egna ord om att "syftet är att se till att normer för annonsering på nätet som är riktad till barn möjliggör en skyddsnivå som är jämförbar med den som gäller för annonsering i samband med audiovisuella tjänster".

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "Att skydda barn som använder Internet", EUT C 224, 30.8.2008, s. 61, EESK:s yttrande om "Konsekvenserna av sociala nätverkssajter", EUT C 128, 18.5.2010, s. 69.

⁽²⁾ EESK:s yttrande om "En ram för reklam som riktas till barn och unga", Se sidan 6 i detta nummer i EUT

1.9 EESK är inte motståndare till att man inrättar offentlig-privata partnerskap för att utveckla innehåll av hög kvalitet, förutsatt att man säkerställer de icke-statliga organisationernas frihet och oberoende och att inte partnerskapen används för reklam från företagen.

1.10 När det gäller de **minderårigas deltagande i skapandet av nytt innehåll** av hög kvalitet ser kommittén positivt på alla åtgärder som syftar till att öka ungdomars kreativitet, men vill uttrycka allvarliga förbehåll mot ett synsätt som är i huvudsak kommersiellt och som ger skyddet en underordnad plats.

1.11 Kommittén delar **oron för it-brott**, till exempel barnpornografi och grooming, och stöder kommissionens avsikt att förbättra hjälptjänsterna och fortsätta att driva framgångsrika EU-program, till exempel *Säkrare internet*.

1.12 Man bör stärka de **förebyggande insatserna vad gäller vissa former av internetbedrägerier** som rör innehåll som kan laddas ner på mobiltelefoner och datorplattor, till exempel ringsignaler och tillämpningar. EU:s lagstiftning bör vara striktare och man bör uppmana tillsynsorganen att ta sitt ansvar.

1.13 När det gäller **skyddet av personuppgifter** har kommittén redan i ett antal yttranden gett uttryck för sina farhågor och önskemål i fråga om detta känsliga problem⁽³⁾, och kräver striktare regler inte bara för EU:s företag, utan för alla operatörer på den europeiska marknaden.

1.14 Vi noterar dessutom att det i meddelandet inte finns någon hänvisning till eller åtgärder för att bemöta **riskerna för barnens fysiska och psykiska hälsa, i synnerhet vad gäller beroendesjukdomar**. Kommittén hoppas att denna viktiga aspekt kommer att integreras i strategin eller tas upp i ett nytt dokument.

1.15 Slutligen vill EESK uppmana kommissionen att fortlöpande genomföra en bred och ingående granskning av frågan om barnen och internet, eftersom sådana uppgifter är grundläggande för valet av åtgärder⁽⁴⁾.

2. Meddelandets innehåll

2.1 Enligt rådets slutsatser om skyddet av barn i den digitala världen av den 28 november 2011 krävs en **kombination av strategier** för att skapa ett bättre internet för barn på nationell nivå, europeisk nivå eller sektorsnivå. Dessa måste ingå i en övergripande strategi, som utvecklar baskrav och undviker splittring.

2.2 Kommissionen anser att reglering fortfarande är ett alternativ, men där så är lämpligt bör detta helst undvikas till

förmån för mer anpassningsbara självreglerande instrument samt utbildning och egenmakt.

2.3 Kommissionen inleder sin analys med att gå in på vad man kallar "Aktuella brister och problem", och pekar på marknadens fragmentering och oförmåga att leverera skyddsåtgärder och kvalitetsinnehåll i hela Europa, svårigheten att hantera risker i syfte att bygga upp förtroende samt det faktum att ungdomarna har otillräckliga färdigheter och riktiga "digitala brister".

2.4 I meddelandet föreslås en rad riktlinjer som ska vägleda kommissionen, medlemsstaterna och hela värdekedjan inom branschen, utifrån en övergripande strategi som bygger på följande **fyra pelare som kompletterar varandra**:

— **Stimulera kvalitetsinnehåll online för ungdomar.**

— **Öka medvetenhet och egenmakt.**

— **Skapa en säker miljö för barn på nätet.**

— **Bekämpa sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn.**

2.5 Slutvisionen – och det viktiga och engagerande åtagande som kommissionen uppmanar EU, medlemsstaterna och tillhandahållarna av tjänster och innehåll att göra – är ett "nytt ekosystem" som ska uppnås genom att man genomför tio åtgärder:

— Stimulera produktionen av kreativt och pedagogiskt innehåll online.

— Främja positiva erfarenheter på nätet.

— Digital kompetens och mediekunskap samt undervisning om säkerhet på nätet i skolor.

— Öka informationsverksamheten och ungdomars deltagande.

— Enkla och robusta verktyg för rapportering av skadligt innehåll.

— Åldersanpassade sekretessinställningar.

— Ökad tillgänglighet till och användning av föräldrakontroll.

— Bredare användning av åldersmärkning och innehållsklassificering (PEGI-systemet).

— Annonsering online och kontroll av inköpskostnader (ringsignaler till mobiltelefoner osv.), hasardspel online.

— Bekämpa sexuella övergrepp mot barn och sexuell exploatering av barn (onlinematerial, internationellt samarbete osv.).

⁽³⁾ EESK:s yttrande om "Allmän uppgiftsskyddsförordning", EUT C 229, 31.7.2012, s. 90.

⁽⁴⁾ Eurostats statistik hänför sig till 2009 medan senare undersökningar finns på nationell nivå i olika länder. En viktig undersökning är *EU Kids Online*, som genomförs sedan 2006 inom ramen för programmet *Säkrare internet* och som nu har kommit till den tredje rapporten 2011–2014 och omfattar 33 länder.

3. Allmänna kommentarer

a) Positiva aspekter

3.1 Kommittén tar med stort intresse del av detta meddelande, som i huvudsak har sin rättsliga grund i Lissabonfördragets artikel 3.3, där det uttryckligen anges att unionen ska främja skyddet av barns rättigheter, som fastställs i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (art. 24).

3.2 Detta är för övrigt ett av åtagandena i EU:s agenda för barns rättigheter⁽⁵⁾, där den nionde åtgärden syftar till att stödja medlemsstater och andra aktörer när det gäller att stärka de förebyggande insatserna och stärka barnens ställning och deltagande så att det blir möjligt att utnyttja onlinetekniken på bästa sätt och motverka nätmobbning, exponering för skadligt innehåll och andra risker på nätet.

3.3 Den allmänna inställningen är lovvärd – internet ses som något positivt, som "något som barn kan utnyttja för att få tillgång till kunskaper, kommunicera, utveckla sina färdigheter och förbättra sina utsikter till arbete och anställbarhet"⁽⁶⁾.

3.4 Internet betraktas alltså som en stor möjlighet, men för att utnyttja det krävs kompetens, medvetenhet och information för att förebygga svårigheter och faror. "Surfa på nätet" är en talande och uttrycksfull bild eftersom internet ses som en naturlig miljö, inte som något sjukt, som ett "hav" där man måste lära sig att röra sig för att kunna dra full nytta av möjligheter och rikedomar, med uppföranderegler och uppmärksamhet på farorna.

3.5 **Kommittén ställer sig bakom kommissionens förslag att samordna den nationella politiken** en fråga som blir allt viktigare i ett föränderligt samhälle.

3.6 **En annan viktig aspekt rör åtagandet att ta fram ny spetskompetens** i fråga om säkerhet, innehålls kvalitet och nya tillämpningar.

3.7 Denna fråga är viktig eftersom marknaden i Europa har svårigheter att anslå ekonomiska resurser till innehåll av hög kvalitet och eftersom den europeiska marknaden inte är tillräckligt stor för att kunna locka tillräckliga investeringar.

3.8 **Samtidigt måste vi avhjälpa den brist på kunskap som är utbredd bland europeiska ungdomar**, som trots att de är "digitala infödingar" säger sig sakna de it-kunskaper som krävs för att kunna komma in på arbetsmarknaden.

3.9 Slutligen förtjänar kommissionen lovord för att man i meddelandet skisserar **en övergripande strategi** där alla

uppmannas engagera sig i detta **"nya ekosystem"** som kommer att vara grundläggande under de kommande årtiondena.

b) Kritik – brister

3.10 EESK vill dock framhålla en grundläggande tveksamhet när det gäller den allmänna inriktningen i meddelandet och påpeka brister i vissa särskilda avseenden.

Redan i inledningen av meddelandet presenteras **företagens tillväxt som det viktigaste syftet**, eller åtminstone som något lika viktigt som att skapa ett säkrare internet för barn med garantier för största möjliga skydd.

3.11 Detta framgår tydligt av punkt 1.1, där kommissionen helt framtalar följande: "Att uppmärksamma barns behov banar väg för en lång rad affärsmöjligheter". I punkt 1.2, "Aktuella brister och problem", anges de prioriterade frågorna vara oron för en "fragmentering" och "marknadens oförmåga", och först senare talas det om "hantering av risker i syfte att bygga upp förtroende" och om ungdomarnas "bristande färdigheter".

3.12 Kommittén instämmer i kommissionens åsikt att det under de senaste åren har saknats en enhetlig ram, och att de åtgärder som vidtagits ofta har varit specifika, t.ex. med inriktning på mediekanaler eller teknikplattformar. Det har därför funnits behov av ett markant avsteg från detta synsätt i syfte att främja inrättandet av en gemensam digital marknad av avsevärd storlek som kan konkurrera på internationell nivå.

Denna senare fråga har kommittén behandlat i olika yttranden, och kommittén har ställt sig bakom kommissionens arbete.

3.13 Vi är dock övertygade om att det har varit och fortfarande är nödvändigt att fastställa en **sammanhängande ram för skydd av och garantier för minderåriga**, riktlinjer för alla berörda aktörer, från medlemsstater till tillsynsmyndigheter och -organ, företag, skolor och familjer. I detta avseende är meddelandet ett förlorat tillfälle.

3.14 En annan tveksamhet rör **effektiviteten i självregleringen**. Valet att bekämpa internetinnehåll som kan vara skadligt för barnens psykologiska utveckling, eller till och med vara socialt eller kriminellt, via lagar, förordningar, kontroller eller självreglering bör göras med hänsyn till barnens ålder, sammanhanget och de olika åtgärdernas effektivitet, även om alla dessa åtgärder kan vara lämpliga och effektiva i rätt sammanhang⁽⁷⁾.

3.15 Internet är världsomspännande och det är lätt att skapa webbplatser i eller flytta webbplatser till länder som inte lyder under europeisk lagstiftning. Självreglering skulle kunna vara ett lämpligt och snabbt sätt att agera i väntan på ett internationellt avtal. Det skulle kunna vara ett tillfälligt alternativ i avvaktan

⁽⁵⁾ COM(2011) 60 final, 15.2.2011.

⁽⁶⁾ Huvudprioritering i EU:s strategi för e-kompetens, E-kompetens för 2000-talet, KOM(2007) 496.

⁽⁷⁾ EESK:s yttrande om "Proaktiv juridik: ett steg mot bättre lagstiftning på EU-nivå", EUT C 175, 27.7.2009, s. 26.

på lagstiftning. Man kan emellertid konstatera att självreglering ofta fungerar som undanmanöver, och att samma företag som har skrivit under på bestämmelserna ändå sedan bryter mot dem. Det vore därför lämpligt att förstärka självregleringen med regelbunden övervakning och påföljder, som skulle kunna skötas av de nationella tillsynsmyndigheterna.

3.16 Kommittén är emellertid helt övertygad om att man när det gäller **de viktigaste frågorna**, t.ex. skydd av personuppgifter, respekten för privatlivet och kampen mot olagligt innehåll som barnpornografi, måste ha **detaljerade och strikta regler**, med adekvata påföljder, inbegripet möjligheter att stänga ner webbplatser omedelbart och återkalla tillstånd.

3.17 **Onlinereklam** bör ägnas särskild uppmärksamhet. Kommissionen konstaterar själv (punkt 2.3.4) att barn inte har "utvecklat förmågan att förhålla sig kritiskt till reklambudskap", och pekar på onlineköp, hasardspel och ringsignaler till mobiltelefoner: Allt detta "kan innebära höga avgifter." Men sedan föreslås endast allmänna åtaganden om att förstärka befintlig EU-lagstiftning, utvärdera effektiviteten i självreglerande standarder, fördjupa konsumentagendan osv.

Kommittén anser att denna strategi är oklar och otillräcklig, och efterlyser mer detaljerade och tvingande krav för alla aktörer inom branschen.

3.18 Kommittén konstaterar dessutom att det helt saknas hänvisningar till reklam för livsmedelsprodukter, en aspekt som är mycket viktig mot bakgrund av problemen med fetma och ätstörningar.

4. Särskilda kommentarer

a) Kvalitetsinnehåll, kunskaper och skola

4.1 Kommittén instämmer i att skolorna saknar relevant undervisningsmaterial online, och vi är *inte motståndare* till att man inrättar offentlig-privata partnerskap med deltagande av föräldrar, lärare och icke-statliga organisationer som sysslar med skydd av minderåriga och främjande av barns rättigheter, förutsatt att man säkerställer de icke-statliga organisationernas frihet och oberoende och att partnerskapen inte används för reklam från företagen.

4.1.1 Det är viktigt att man i möjligaste mån sprider information om de många experiment som pågår i olika länder, t.ex. interaktivt skapande av textböcker med "wiki-metoden" ⁽⁸⁾, inrättande av virtuella skolgemenskaper som utbyter erfarenheter samt tillhandahållande via internet av moduler för självstudier på distans.

4.1.2 När det gäller de minderårigas deltagande i skapandet av nytt innehåll av hög kvalitet ser kommittén positivt på alla åtgärder som syftar till att öka ungdomars kreativitet, som ju har legat bakom några av de största innovationerna de senaste

åren, från Google och Facebook till Apples tillämpningar. Vi hyser emellertid oro för det synsätt som kommissionen ger uttryck för mer eller mindre tydligt på olika ställen, nämligen den i huvudsak kommersiella inriktningen i de föreslagna åtgärderna, som innebär att skyddet får en närmast underordnad plats.

4.1.3 För att utarbeta utbildningsinnehåll och interaktivt kvalitetsinnehåll för minderåriga vore det lämpligt att vända sig till grupper av sakkunniga på hög nivå (utvecklingspsykologer, pedagoger osv.) som skulle kunna föreslå lämpligt material för olika åldrar och de utvecklingsprocesser som kan utlösas, utarbeta korta publikationer avsedda för både lärare och föräldrar, bidra till att åldersklassa webbplatser och videospel samt samarbeta när det gäller att ta fram särskilda portaler och stimulerande kvalitetsinnehåll.

4.1.4 Arbetet med att ta fram detta innehåll skulle kunna stödjas genom EU-incitament och nationella skattelättnader. Det vore också önskvärt med ett europeiskt program för innehåll och tillämpningar av hög kvalitet som i första hand skulle främja ungdomars nyföretagande, eftersom det är välkänt att innovationer för internet främst kommer från ungdomar.

4.1.5 Vi vill ta tillfället i akt att uppmana kommissionen att förbättra den direkta kommunikationen med ungdomar via Europa-portalerna, framför allt när det gäller riskerna med internet, med ett innehåll som är särskilt avpassat för ungdomar.

b) Öka den digitala kompetensen bland vuxna

4.2 Vi befinner oss nu i en övergångstid där vi samtidigt har generationer som är "digitala infödingar" och generationer som bara delvis har gått från i huvudsak passiv användning (tv, tidningar, bio) till aktiv användning av medier, men som trots detta bär ansvaret för att skydda minderåriga från eventuella faror. Det bästa sättet att hantera denna situation är att öka den digitala kompetensen bland vuxna, i synnerhet bland dem som ansvarar för utbildningen av minderåriga, i skolan, i familjen och i föreningslivet. Vi måste se till att våra barn inte blir "digitalt föräldralösa" och utan mentorer som kan ge vägledning och hjälp så att ungdomarna ta fatta egna beslut.

4.2.1 Kommissionens program skulle kunna vara mer detaljerat i detta avseende, och även när det gäller att peka på internet som ett instrument för utveckling av kreativitet och inläring. Dessa båda aspekter bör föras samman för att skapa en positiv inställning hos föräldrarna ⁽⁹⁾.

c) Olagligt innehåll och bedrägerier

4.3 Förebyggande av risker och främjande av internet som ett instrument för barnens utveckling är oskiljaktiga aspekter av en och samma process, som syftar till ett tryggt förebyggande.

⁽⁸⁾ Syftar på det sätt på vilket man redigerar Wikipedia, den digitala gratisencyklopedin på nätet, som är resultatet av ett samarbete mellan tusentals frivilliga experter.

⁽⁹⁾ Yttrande om "Främjande av digital kompetens, digitala färdigheter och digital integration", EUT C 318, 29.10.2011, s. 9.

Det är viktigt att uppnå en jämvikt mellan barnens naturliga nyfikenhet och förbud som kan försena eller försvåra vägen till mognad och självständighet.

4.3.1 Att förebygga it-brott som barnpornografi och grooming och bekämpa nätmobbning förutsätter att de vuxna kan uppfatta och bedöma tecken på problem. Det kan därför vara nödvändigt att engagera experter – utvecklingspsykologer, barn-neuropsykiatrer, barnläkare, experter inom rådgivning och allmänpraktiserande läkare – för att ta fram kurser och material som vänder sig till föräldrar och lärare.

4.3.2 Man skulle också kunna undersöka tekniska lösningar för att förse alla webbläsare med en lättbegriplig grafisk symbol (som kan spridas med lämpliga informationssatsningar) som skulle fungera som "nödsignal" för att skicka information om misstänkta länkar i realtid till behörig myndighet.

4.3.3 Man bör också förstärka de förebyggande åtgärderna vad gäller vissa former av internetbedrägerier riktade mot barn. I fråga om innehåll som kan laddas ner på mobiltelefoner och datorplattor, till exempel ringsignaler och tillämpningar, bör EU:s lagstiftning vara strikt och man bör kräva att de nationella tillsynsorganen tar sitt ansvar.

Kommittén stöder kommissionens åtagande (punkt 2.3.4) att "se till att normer för annonsering på nätet som är riktad till barn möjliggör en skyddsnivå som är jämförbar med den som gäller för annonsering i samband med audiovisuella tjänster".

4.3.4 Särskild uppmärksamhet bör riktas mot kostnaden för programvara för förebyggande och it-säkerhet (filter, anti-virus-program, föräldrakontroll osv.). Man bör undvika att det skapas en riskklyfta som innebär att de höga kostnaderna för programvaran medför att barn i familjer och skolor som har det sämre ställt blir mer utsatta för it-risker.

4.4 De förebyggande åtgärderna, t.ex. utbildning i familj och skola, är emellertid mycket viktiga och centrala, och bör komma före insatserna för att bekämpa problemen. Man bör förstärka utbildningsinsatserna riktade till lärare och införa krav på kunskaper om internet i deras utbildningsprogram. Man skulle kunna utarbeta och sprida någon typ av handbok för användning av mobiltelefoner och sociala nätverk, med regler som barn, lärare och familjer kommit överens om.

d) Skydd av personuppgifter

4.5 När det gäller skydd av personuppgifter har kommittén under de senaste åren uttryckt sina farhågor och önskemål i olika yttranden. Vi anser att det bör finnas striktare regler inte bara för EU:s företag, utan för alla operatörer på den europeiska marknaden. Särskilt när det gäller sociala nätverk bör man motverka de "förenklingar" som Google och Facebook vill införa, eftersom dessa i själva verket vill ha fria händer att använda de personuppgifter som finns i användarnas profiler i kommersiellt syfte. I de fall då det rör sig om minderåriga krävs ännu större försiktighet ⁽¹⁰⁾.

e) Hälsa och beroendesjukdomar

4.6 I meddelandet finns inte några hänvisningar till eller åtgärder för att bemöta riskerna för den fysiska och psykiska hälsan hos de barn som ägnar mycket av sin tid åt att surfa på internet eller att spela med hjälp av olika elektroniska apparater: skador på muskler och skelett, dålig hållning, skador på synen, fetma, psykologiskt beroende ⁽¹¹⁾, tendenser till isolering och verklighetsflykt.

Dessa viktiga aspekter borde åtgärdas med kompletterande åtgärder eller tas upp i ett särskilt dokument samt bevakas fortlöpande. Den europeiska statistik som finns är föråldrad samtidigt som denna företeelse förändras snabbt.

Bryssel den 18 september 2012

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande

Staffan NILSSON

⁽¹⁰⁾ EESK:s yttrande om "Allmän uppgiftsskyddsförordning", EUT C 229, 31.7.2012, s. 90, EESK:s yttrande om "Ansvarsfullt utnyttjande av de sociala nätverken", ännu inte publicerat i EUT.

⁽¹¹⁾ Studier om internetberoende ("Internet addiction") finns sedan 1995, t.ex. har Dr Kimberly Young i USA grundat det första "Center for Internet Addiction" (www.netaddiction.com). Stora undersökningar har genomförts i Tyskland, Italien och Tjeckien.